

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

**SAŽETAK PRESUDE
OOO FLAVUS I DRUGI PROTIV RUSIJE
OD DANA 23. LIPNJA 2020. GODINE
ZAHTJEVI BR. 12468/15, 23489/15 i 19074/16**

ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva vlasnici su internetskih stranica na kojima se objavljuju članci, mišljenja i istraživanja oporbenih političara, novinara i stručnjaka, od kojih su mnogi kritizirali rusku vladu. U prosincu 2013. izmijenjen je ruski Zakon o informacijama kako bi se glavnom državnom odvjetniku dala ovlast blokirati internetske stranice koje su pozivale na javne nered, ekstremističke aktivnosti ili sudjelovanje u nezakonitim okupljanjima. Pritom je glavni državni odvjetnik mogao izravno, bez sudske odluke, podnijeti zahtjev za blokiranje regulatornom tijelu za telekomunikacije, Roskomnadzoru. To tijelo bi zatim blokiralo pristup internetskoj stranici i o tome obavijestilo vlasnika predmetne internetske stranice u roku od dvadeset i četiri sata. Sukladno novoj regulativi, glavni državni odvjetnik uputio je Roskomnadzoru zahtjev za blokiranje internetskih stranica podnositelja zahtjeva, navodeći da su one sadržavale nezakonite materijale. Roskomnadzor je blokirao pristup podnositeljevim internetskim stranicama te od njih zatražio uklanjanje nezakonitih materijala koji su sadržavali „pozive na ekstremističke aktivnosti”. Podnositelji su protiv ove mjere pokrenuli sudske postupke tvrdeći da je mjera blokiranja ograničila njihovo pravo na slobodu širenja informacija jer je neselektivno blokirala pristup čitavim internetskim stranicama, a ne samo njezinim pojedinim dijelovima koji su sadržavali navodno problematične materijale. Pritom im nije dostavljena nikakva obavijest o konkretnim kaznenim djelima koja su navodno počinili niti im je omogućeno da ponovno uspostave pristup svojim internetskim stranicama uklanjanjem nezakonitih sadržaja. Ruski sudovi odbili su podnositeljeve tužbe obrazloživši da je cijeli postupak proveden u skladu sa zakonom te da blokiranje nije utjecalo na njihova prava i slobode.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelji su tvrdili da je blokiranje njihovih internetskih stranica bilo nezakonito i nerazmjerno. Također su tvrdili da ruski sudovi nisu supstantivno sagledali njihove prigovore sukladno članku 13. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Članak 10.

ESLJP je naglasio da je Internet, zbog svoje dostupnosti i sposobnosti pohrane i priopćavanja velike količine informacija, postao jedan od najvažnijih instrumenata za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja i informiranja. Internet pruža ključne alate za sudjelovanje u aktivnostima i raspravama o političkim pitanjima i pitanjima od općeg interesa, olakšava pristup vijestima i općenito širenje informacija. Člankom 10. Konvencije svima se jamči sloboda primanja i širenja informacija i ideja. Ta sloboda se ne primjenjuje samo na sadržaj informacija nego i na načine njihova širenja ([*Ahmet Yildirim protiv Turske*](#), st. 48. – 54.).

Blokiranje internetskih stranica predstavljalo je miješanje javne vlasti u pravo na primanje i širenje informacija. ESLJP je odlučio ispitati zakonitost, legitimnost i nužnost ove mjere u demokratskom društvu u ovom konkretnom slučaju.

Pristup internetskim stranicama podnositelja zahtjeva blokirano je u skladu sa Zakonom o informacijama. Taj zakon omogućio je glavnom državnom odvjetniku da zatraži blokiranje tri kategorije sadržaja, uključujući pozive na javne neredе i sudjelovanje u nezakonitim javnim okupljanjima. Zakon je također propisao da obavijest *Roskomnadzora* mora sadržavati URL internetske stranice koji omogućuje identifikaciju nezakonitog sadržaja. Obavijesti koje je *Roskomnadzor* dostavio podnositeljima zahtjeva nisu sadržavale URL, već su navele cijelu domenu internetske stranice čime je onemogućena identifikacija točnog sadržaja kojeg je trebalo ukloniti. Stoga je ESLJP utvrdio da su ruska tijela postupala proizvoljno i na taj način spriječila podnositelje da donesu informiranu odluku o uklanjanju ili izmjeni nezakonitog sadržaja i podnesu prigovor na zahtjev glavnog državnog odvjetnika.

Sadržaj objavljen na internetskim stranicama prva dva podnositelja odnosio se na izražavanje podrške osobama kojima je suđeno u vezi s prosvjedima održanima 2012. na trgu Bolotnaya protiv navodno namještenih predsjedničkih izbora koji su rezultirali sukobom između prosvjednika i policije, te doveli do višestrukih kaznenih postupaka protiv sudionika. Dakle, radilo se o obavještanju javnosti o pitanjima od općeg interesa i pružanju različitih perspektiva, uključujući one koje su mogle biti kritične prema službenoj politici. Glavni državni odvjetnik okarakterizirao je taj sadržaj kao poziv na sudjelovanje u nezakonitim javnim okupljanjima. ESLJP je istaknuo da se izražavanje podrške osobama kojima je suđeno u vezi s događajima u Bolotnayu ne može smatrati pozivom na nezakonita javna okupljanja. Takvo tumačenje glavnog državnog odvjetnika nema nikakvu činjeničnu osnovu te je stoga bilo proizvoljno i očigledno nerazumno.

U odnosu na internetsku stranicu trećeg podnositelja zahtjeva, glavni državni odvjetnik je tvrdio da slika brošure objavljena na toj stranici potiče stanovnike Krima na poduzimanje „nezakonitih radnji”. Pritom nije precizirao prirodu navodno nezakonitih radnji, elemente koji bi ih učinili nezakonitima ili tijelo koje mu je omogućilo da utvrdi koje bi se ponašanje ne ruskih državljana koji žive izvan ruske nadležnosti trebalo smatrati nezakonitim. U svakom slučaju, generički pojam „nezakonite radnje” nije bio obuhvaćen nijednom od tri kategorije zabranjenih sadržaja definiranih Zakonom o informacijama, stoga odluka glavnog državnog odvjetnika nije imala pravnu osnovu.

Zabrana pristupa cjelokupnoj internetskoj stranici bila je ekstremna mjera usporediva sa zabranom rada novina ili televizijskih postaja. Takvom mjerom, ruske vlasti su zanemarile razliku između zakonitih i nezakonitih informacija koje su internetske stranice sadržavale i

učinile nedostupnim sadržaj koji nije bio utvrđen kao nezakonit. ESLJP je istaknuo da blokiranje pristupa zakonitom sadržaju nikada ne smije biti automatska posljedica mjere blokiranja drugog sadržaja na način kako je to ruski Zakon o informacijama predviđao. Svaka neselektivna mjera blokiranja koja ometa pristup zakonitom sadržaju pojedinih internetskih stranica kao kolateralni učinak mjere usmjerene na nezakoniti sadržaj, predstavlja proizvoljno zadiranje u prava vlasnika takvih internetskih stranica.

Tužena država nije iznijela nikakvo opravdanje za takvo neselektivno blokiranje, niti je objasnila legitiman cilj ili prijeku društvenu potrebu koju se nastojala postići blokiranjem pristupa internetskim stranicama podnositelja zahtjeva. Podnositelji zahtjeva su tvrdili da je stvarni cilj ruskih vlasti bio suzbijanje pristupa opozicijskim medijima što izaziva ozbiljnu zabrinutost.

Podnositelji zahtjeva nisu imali na raspolaganju nikakve procesne mjere kojima su se mogli zaštititi od proizvoljnog miješanja u njihovo pravo na slobodu širenja informacija. Naime, Zakon o informacijama nije zahtijevao nikakav oblik sudjelovanja vlasnika internetskih stranica u postupku blokiranja stoga podnositelji zahtjeva nisu imali mogućnost, prije blokiranja njihovih internetskih stranica, odlučiti hoće li ukloniti navodno nezakonit sadržaj ili zatražiti sudsko preispitivanje.

Nadležna tijela nisu bila obvezna opravdati nužnost i razmjernost zadiranja u slobodu izražavanja na internetu niti su bila dužna razmotriti manje nametljive mjere kojima mi se postigao isti rezultat. Nisu morala niti provjeriti je li mjera blokiranja strogo usmjerena na nezakoniti sadržaj i da nema proizvoljne ili pretjerane učinke, uključujući one koji proizlaze iz blokiranja pristupa cijeloj internetskoj stranici.

Podnositeljima je bilo teško, ako ne i nemoguće, osporiti mjeru blokiranja u sudskom postupku. Domaći sudovi nisu nastojali odvagati različite interese u pitanju, niti su uzeli u obzir kriterije utvrđene Konvencijom. Pri donošenju odluke sudovi su ograničili svoj nadzor na utvrđivanje da su glavni državni odvjetnik i *Roskomnadzor* izvršavali diskrecijsku ovlast sukladno Zakonu o informacijama. Međutim, preispitivanje u skladu s Konvencijom zahtijevalo je uzimanje u obzir činjenice da je takva mjera, čineći velike količine informacija nedostupnima, znatno ograničila prava korisnika Interneta te imala velik kolateralni učinak.

Slijedom navedenog, zadiranje u pravo podnositelja zahtjeva na širenje informacija, nije bilo opravdano sukladno članku 10. stavku 2. Konvencije jer nije imalo nikakav legitiman cilj i nije bio nužno u demokratskom društvu.

Članak 13.

Europski sud je zaključio da nijedan od domaćih sudova nije meritorno ispitivao podnositelje prigovore. Drugim riječima, domaći sudovi nisu ispitali jesu li nadležna tijela ocijenila nužnost i razmjernost mjera blokiranja i njihovo prekomjerno područje primjene. Stoga u danim okolnostima podnositelji nisu imali na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo te je u došlo do povrede članka 13. u vezi s člankom 10. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

10.000 eura na ime neimovinske štete

1.000 eura na ime troškova i izdataka

